

Список використаних джерел

1. Волуйко О.М., Микитюк О.М. Волонтерська діяльність як чинник реалізації заходів правового режиму воєнного стану в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 2. С. 243–247.
2. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 року № 3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
3. Volunteering in Cross-National Perspective: Initial Comparisons / Н. Anheier, L. Salamon // Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project. Baltimore: The Johns Hopkins Center for Civil Society Studies, 2001. № 10. 20 p.
4. Загальна декларація волонтерів, прийнята на XI конгресі Міжнародної асоціації волонтерів. Права людини: навч. посіб. К.: Просвіта, 2002. С. 67—80.
5. Мазій І.В. Аналіз міжнародних документів у сфері волонтерського руху. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 8. С. 114–117.
6. Панькова О.В., Касперович О.Ю., Іщенко О.В. Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства: специфіка, проблеми та перспективи. Український соціум. 2016. № 2(57). С. 25–39. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/25-40__no-2__vol-57__2016__UKR.pdf.

Надія Моргун,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності та національної безпеки
Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук,
доцент

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Волонтерська діяльність є складним та багатовимірним явищем, що поєднує в собі соціальні, психологічні та особистісні аспекти. Волонтерство визначається як безкорислива, соціально спрямована діяльність, яка не передбачає матеріальної винагороди. Воно розглядається як форма громадянської активності, що сприяє соціальній згуртованості та вирішенню суспільно значущих проблем.

Важливо зазначити, що в законодавстві України воно офіційно визначається як форма благодійної діяльності, що ґрунтується на принципах добровільності, гуманізму та рівності [1].

Як свідчать численні наукові дослідження, волонтерська діяльність може мати різні аспекти та прояви. Деякі вчені розглядають її як неоплачувану суспільно корисну працю, інші – як особливий спосіб дозвілля та самореалізації [2], а низка науковців – як ефективний механізм громадянської участі в житті суспільства [3, с. 26–27]. Цікаво, що в різних країнах поняття волонтерства формується відповідно до історичних традицій і соціокультурних особливостей, що впливає на сприйняття та мотивацію громадян до участі в таких ініціативах.

Психологічна структура волонтерської діяльності складається з кількох ключових елементів. Насамперед, це потреби та мотиви, які можуть бути соціальними або альтруїстичними. Також важливу роль відіграє мета, що спрямована на вирішення суспільних проблем та покращення добробуту інших людей. Не менш значущим компонентом є система особистісних смислів, яка пов'язана з внутрішньою потребою особистості до самореалізації. Волонтерська діяльність передбачає конкретні завдання та дії, які відображають активну позицію волонтера, а її результати можуть мати як індивідуальний, так і суспільний вимір, забезпечуючи розвиток особистості та соціальних благ.

Говорячи про мотивацію до зайняття волонтерством, варто наголосити на її багатогранності. Науковці виділяють кілька основних груп мотивів, що спонукають людей займатися волонтерською діяльністю. Серед них кар'єрні мотиви, які передбачають можливість набуття досвіду, розширення професійних навичок та підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. Не менш важливими є мотиви соціальних зв'язків, що пов'язані з прагненням до нових знайомств, розширенням кола спілкування та відчуттям приналежності до певної спільноти [4]. Дослідження також вказують на існування компенсаторних мотивів, які допомагають особистості долати життєві труднощі та почуття самотності. Крім того, значне місце займають альтруїстичні мотиви, що ґрунтуються на бажанні допомагати нужденним, співпереживанні та гуманістичних цінностях. Важливими є й мотиви обов'язку, які випливають з релігійних переконань або почуття громадянської відповідальності [5]. Особливу увагу варто звернути на мотиви особистісного

зростання, оскільки вони передбачають прагнення до самореалізації, підвищення самооцінки та морального задоволення від своєї діяльності.

Аналіз українських та зарубіжних досліджень показує, що мотивація волонтерів змінюється залежно від віку та життєвих обставин. Молодь частіше керується бажанням соціалізації та професійного розвитку, тоді як для осіб середнього та старшого віку волонтерство стає способом реалізації моральних цінностей та соціальної відповідальності. Важливо також зазначити, що існує тісний зв'язок між мотивацією волонтерів, їхнім рівнем задоволеності діяльністю та ризиками емоційного вигорання. Чим вищою є внутрішня мотивація та ціннісна орієнтація на допомогу іншим, тим вищим є рівень задоволеності та стійкості волонтера до психологічних навантажень.

Волонтерство також може виконувати компенсаторну функцію, допомагаючи людині знайти сенс у житті та компенсувати втрату інших соціальних ролей.

Варто підкреслити, що вмотивованість до волонтерської діяльності має свої психологічні особливості. Вона включає альтруїстичну спрямованість, тобто бажання допомагати без очікування матеріальної вигоди, а також внутрішню мотивацію, що базується на прагненні до самореалізації та суспільного визнання. Важливу роль відіграє ціннісно-сміслова орієнтація, яка визначає волонтерську діяльність як значущий внесок у соціальний розвиток. Соціальна мотивація також є важливим чинником, оскільки люди часто прагнуть бути частиною спільноти та взаємодіяти з однодумцями. Окрім внутрішніх факторів, важливими є зовнішні стимули, такі як соціальне визнання, можливість отримати нові знання та підтримка з боку сім'ї чи громади.

Таким чином, волонтерська діяльність є складним соціальним та психологічним феноменом, що формується під впливом внутрішніх й зовнішніх мотиваційних чинників. Її ефективність залежить від особистісних рис волонтера, соціальних умов та культурного контексту. З метою підтримки мотивації волонтерів важливо створювати умови для їх особистісного розвитку, зміцнювати відчуття причетності до соціально значущих ініціатив та підтримувати цінності альтруїзму. Тільки гармонійне поєднання внутрішніх прагнень та зовнішніх можливостей дозволяє зробити волонтерську діяльність стабільною, результативною та соціально корисною.

Список використаних джерел

1. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI. ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.
2. Круцюк О. В. Особливості мотивів волонтерської діяльності. *Український психологічний журнал: зб. наук. праць*. № 4 (6). 2017. С. 65–77.
3. Панькова О. В., Касперович О. Ю., Іщенко О. В. Ресурсний потенціал волонтерського руху українського суспільства : дослідницька розвідка. *Український соціум*. 2016. № 1 (56). С. 65–74.
4. Aydinli A., Bender M., Chasiotis A. Helping and Volunteering across Cultures : Determinants of Prosocial Behavior. *Online Readings in Psychology and Culture*. № 5(3). 2013. P. 1–27.
5. Phillips M. Motivation and expectation in successful volunteerism. *Voluntarism and social work practice: A growing collaboration* / ed. By F.S. Schwartz. Lanham etc.: Univ. Press of America, 1984. P. 139–147.

Ольга Назаренко,

старший викладач кафедри теорії,
історії та філософії права
навчально-наукового інституту
права та психології Національної
академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сьогоднішній день питання волонтерської діяльності посідає особливе місце для сучасної політичної системи українського суспільства, яке протягом останніх років живе в умовах воєнного стану та відчуває постійну емоційну напругу, психологічну перевантаженість, а також втому, безпорадність та навіть депресію. Нажаль, всі ці попередньо перераховані явища, так чи інакше негативним чином впливають на якість життєдіяльності суспільства та ускладнюють перспективи для його всебічного соціального розвитку. У зв'язку з тими політичними, а також воєнними кризами із якими нам сьогодні доводиться зіштовхуватись, дедалі більше продовжують гальмуватись можливості для створення власних безпечних умов самореалізації. Такий процес поступово може призвести до втрати